

«ЗДРАВНЕ» за сега излиза три пѣти въ мѣсецъ: на 1-о, 10-о и 20-о число. Цѣната му за осемъ мѣсца, отъ 1 Май до 20 Декемврий 1886 г., е седемъ лева въ България и осемъ лева за въ странство. — Абонатътъ се адресиратъ направо до редакцията, въ гр. Варна, същевременно като предплатятъ съ пощенскій записъ (а не въ марки). — Обявления се приематъ съ плата по 30 стот. за единъ рѣдъ петитъ.

ЗДРАВНЕ

За всѣкъ напечатана въ «ЗДРАВНЕ» оригинална статия редакцията плаща по петъ стотинки за всѣкий рѣдъ. — За промѣняване адресетъ на спомоществователя се плаща 40 стотинки, безъ които адреса не се промѣнява. Заявления за неполучаването на нѣкой брой трѣба да се правятъ не по-късно сѣдѣть получаването на слѣдующий брой; въ противенъ случай се оставятъ безъ послѣдствие.

ОБЩЕДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

Per noctem ad lucem!

Отъ мрака къмъ свѣтъ!

СЪДЪРЖАНИЕ: Фалсификация на виното. *Отъ технолога Л. А. Флерманъ. — За опанизма и неговитъ послѣдствия (край). Отъ д-ра Розенщейгеръ. — Домашна помощ при врасването на пектъя. — Още брѣгу причинитъ за развалянето на жбитъ. — Смиръ. — Обявлени.*

Фалсификация на виното.

Отъ технолога Л. А. Флерманъ.

Никадѣ въ свѣта фалсификацията на хранителнитѣ продукти не е распространена тъй много, както въ Англия и Америка. Подправката на тия продукти тамъ до толкова е обикновено нѣщо, щото никой не се смущава отъ нея. Най-главната причина на това не е нищо друго освѣнъ надварването въ продажбата; всѣки глѣда да надмине другитѣ въ печелението на паритѣ. Този, който по-сполучливо може да подправя продаваемитѣ си продукти, той повече спечелва. А особено е подложено на фалсификацията въ тия страни виното. Тамъ до толкова се подправя това питие, щото, ако искате да пиете хубаво, чисто вино, трѣбва да си имате свое собствено лозе и да си направите въе самп вино отъ неговото гроздье.

Тия, които сж привнѣжли на естественитѣ вина, безъ никакъвъ трудъ, просто по изглѣдътъ, по миризмата и по вгусътъ изеднажъ могатъ да познаятъ подправеното вино. Вината сж подложени още и на модата: преди биле на мода старитѣ вина, а сега — новитѣ. Освѣнъ това, вината вървятъ по мода още и по видоветѣ си. Който видъ вино повече се аресва на публиката, поскѣпо се и продава. Въ такъвзи случай всѣкой бръчмаринъ глѣда да си приготви

за кръчмата най-много отъ това вино, което е на мода, и което се пива въ 100 пѣти повече, отъ колкото го изработватъ на мѣстото му. Тука се крие именно началото на фалсификацията на виното. Винарьтъ изуча добръ съставътъ на обичливитѣ вина, издирва тѣхнитѣ особенни качества, количеството на алкоола и захарта, и изнамира кислинитѣ и миризмата, които тия вина съдържатъ; купува тогава различни видове вина съ долня цѣна — развалено вино, кисело, сладко, даже вино съ съвсѣмъ противни качества, — и посредствомъ спиртъ, захаръ и етеръ превраща тия вина въ фабрикатъ, които удовлетворяватъ вгусътъ и изискванията на купувачитѣ. Това, което подправката не е могла да дотѣми, дотѣмва се отъ украшенията и формата на бутилкитѣ; а тъй като хората тамъ почти не сж виждали естествено чисто вино, то не ще съмняние, че подправенитѣ вина се продаватъ твърдѣ свободно безъ никакви съмнѣния. Мадера, Токайско вино, Хересъ, Портвейнъ, Малага, Бордо, Мускатъ — сж вина, които се пиятъ съ голѣмо удоволствие по всичкия свѣтъ, а между това тѣ сж повечето подправени, нарочно подготвени или фабрикирани.

Подъ думата *гроздено вино* се разбира прекипѣлиятъ сокъ на гроздето. Качеството на гроздето зависи отъ видътъ на лозата, обработването ѝ, мѣстността, климатътъ, почвата, годината, слънчевата свѣтлина и много други случайности. Числото на различнитѣ видове лози достига до 1500; има бѣло, спино, черно и червено гроздье, но сокътъ на всичкитѣ е безцвѣтенъ; и изъ

сипното и червеното можемъ да извадимъ бѣло вино, както отъ бѣлото гроздѣе. Сокътъ на гроздѣето съдържа: *вода, захарь, пектинъ, бѣлтъчис вещество, замѣкъ, растително масло, восѣкъ, винена киселина, йотварека солъ, фосфорно-киселина варъ* и много други соли. Най-сжществениата съставна часть на прекниѣлиитъ грозденъ сокъ е *алкоола*. Важната особенностъ на виното е неговата миризма (букетъ). Тя се образува отъ мирпзливитѣ съставни части, които се развиватъ въ виното въ време на тихото му пренне. Като основа на всички тия мирпзливни съставни части служи тѣй нарѣченния снатовъ естеръ — винено масло (*Weinöl*), което дава на виното свойственниитъ му виненъ джхъ. Този естеръ отъ послѣ може да се разложи и да образува други естери, каквито: оцетниитъ, анапасовиитъ, абѣлчниитъ, портокалениитъ естери и много други още летливи продукти. Оти баѣкъ химията откри способи, по които тия естери могатъ да се получаватъ изъ съвсѣмъ не сложни, даже вонѣщи вещества, фабрикантитѣ на подпиравениитѣ вина захванахъ да турятъ въ вината си отъ тия естери, съ което тий докарватъ на виното такава искусственна миризма, която не могатъ да познаятъ даже и най-добритѣ познавачи на вината.

Когато правятъ червено вино и оставятъ кожицата на гроздѣето да ври заедно съ виното, тогава тя (кожицата), като дава червенината на виното, влияе въ сжщото време и на неговия вкусъ и миризма. При това джбовото вещество, което се намира въ кожицата на гроздѣето, се растворя въ образувания отъ захарьта алкоолъ и така отива въ виното. Отъ количеството на захарьта, която се намира въ гроздѣето, зависи и качеството на гроздовия сокъ; това количество се увеличава при нѣкои благоприятни обстоятелства, именно, когато времето е сухо и топло въ време на зрѣеннето на гроздѣето; напротивъ, то се намалява при противни и неблагоприятни обстоятелства. Количеството на захарьта въ хубавото гроздѣе може да достигне до $30-40^{\circ}$, а въ долино гроздѣе — едва до 13° . Тѣй като тая захарь не се превраща всичката въ алкоолъ, а една часть отъ нея си остава

непзмѣнена въ виното (сладкитѣ вина съдържатъ повече непзмѣняема гроздена захарь), то когато виното съдържа малко захарь, винаритѣ глѣдатъ да му прибавятъ искусственно толкова захарь, колкото му е потребно. Тий въвеждатъ въ него трѣстена или чукундурена (цѣбловнича) захарь, а особено картофеленъ патокъ (глюкоза), тѣй като той е по-евтинъ; резултата бива единъ и сжщъ — и двата вида захарь се превращатъ еднакъво въ алкоолъ. Такава искусственно подмѣсена захарь не може да се открие чрезъ химията, по тя сама се проявява отъ друга страна. Тѣй като недостатѣтътъ на захарьта въ гроздовия сокъ явно показва, че гроздѣето не е могло добръ да озрѣе, то, макаръ да му се достави послѣ искусственно нужното количество захарь, все пакъ не може гроздовия сокъ да образува оная естественна миризма (букетъ), каквата добритѣ натурални вина иматъ.

Захарьта не е въ състояние да прекрие излишното количество на винената киселина въ новото вино, а за да освободитъ виното отъ излишностъ на тая киселина, варятъ го съ малко тебешпръ (креда), послѣ го оставятъ да истине и тогава го прецѣждатъ за да го пречистятъ отъ образуваната утайка, която е прибрала въ себѣ си свободното количество винена киселина. По приция на вареннето новото вино става по-гжесто, слѣдователно и по-богато съ захарь, и ако такава вино размѣсиме съ друго възписело ново вино, то свободната винена киселина на това послѣднето се насича и виното тогава става по-малко кисело.

Въ време на вреннето гроздовия сокъ бива мжтенъ, захарьта въ него се намалява, понеже се превръща въ алкоолъ, и тогава варяната солъ пада на дъното. Винепикалиевата солъ, благодарение на образуваниитѣ спиртъ, въ който тя не се растопява, започва да се отдѣля въ свободно състояние и по такъвъ начинъ прави течността (гроздовия сокъ) мжтна. Когато вреннето се свърши, мжтилгата се утаява, виното се обистря т. е. освободява се отъ отдѣленитѣ соли, джбовата киселина и червениятъ пигментъ (зачервеното вино), които се утаяватъ на дъното заедно съ ферментитѣ.

Червенитъ вина обикновено се обистрюватъ съ бѣлтѣкъ или рибявъ клей, съ което се дава на виното хубавъ цвѣтъ и се намалява количеството на дѣбовата му киселина. За обистрюване на виното трѣбва да се употребява хубавъ рибенъ клей, но за по-евтино обикновено употребяватъ суха ситна счукана кръвъ, която по-познаея за естественитъ вина; за тая сѣщата цѣль може да се употребѣи маѣко или варъ, но послѣдната е до нѣидѣ неудобна, понеже малко по-вече ако се турѣи отъ нея, то виното приема послѣ сповотменъ цвѣтъ. Присѣтствіето на сѣрната киселина въ виното зависи отъ това, че по нѣкогашъ бѣзвѣитъ ги чистятъ съ димъ отъ сѣра (кюкюртъ), при което сѣрата, като се съединява съ кислорода отъ въздуха, образува сѣрестъ окисъ, а той послѣднийтъ пакъ се превръща послѣ въ сѣрна киселина, която може да се съединява съ бѣлтѣчнитъ вещества на виното. Ако бѣзвѣата е опушена много съ сѣренъ димъ, то виното, което налѣятъ въ нея, приема неприятенъ вкусъ и захваща да отдѣля неприятни газове. За да отстранятъ тия неприятности турятъ на враната на бѣзвѣата една стѣблена трѣба, чрезъ която, въ продължение на нѣколко недѣли, газовеѣи излизатъ на възъ. Когато се случи да има въ виното сѣрна киселина, казватъ: виното се осѣрило. Осѣряването на виното се случва именно съ бѣлитъ сладки вина, които при изобилното си количество захаръ и бѣлтѣчни вещества, при едно малко количество дѣбово вещество могатъ твърдѣи лесно да се развалятъ. Осѣренитъ червени вина ставатъ малко блѣдни, пѣматъ онаа хубава червенина, каквато иматъ чиститъ червени вина.

(Слѣдва.)

За онанизма и неговитъ послѣдствия.

(Край).

Отъ д-ра Розенщейгеръ.

Лѣкуване.

Въ тѣзи случаи, дѣто имаме работа съ болѣсти, станали отъ онанизмъ, нашитъ средства съ въ състояние да принесатъ полза. За това лѣкуването на тѣзи болѣсти е занимавало докторитъ отъ най старитъ времена. Ето напр.

какви мѣрки предлага Хипократъ. като описалъ отъ начало припадѣитъ на една отъ тѣзи болѣсти. Той дава отъ по-напредъ лѣкарство за повръщанне (блюване), а послѣ за ослабване. Съвѣтѣа хората да захващатъ това лѣкуване отъ пролѣтъта. Послѣ ослабителното лѣкарство, той предписва на болнитъ да се хранятъ само съ маѣко въ продължение на 40 дѣни, слѣдъ цѣтчаніето на които позволява да имъ се дава говеждо маѣсо, но въ малко количество. Въ течение на една година забранява всѣко полово сношение и препорѣчва на такива болни расходка на чистъ въздухъ.

Въ нѣкои болѣсти, произходящи отъ рѣкоблюдне, се предлагатъ много ужасни средства. Тѣи напр. въ Англия противъ произвоизното истичанне на сѣмето (поллюцията) е било предложено оскоряване.

Ний не ще говоримъ за подобно лѣкуване, което въ настояще време едва ли ще се намѣри нѣкой да го приложи въ дѣло, но ще кажемъ нѣколко думи за лѣкарствата, които се употребяватъ за повръщанне и ослабване.

Всѣкитъ ослабителни средства причиняватъ много или малко ослабване, отъ което изпразванията ставатъ обикновено течни (рѣдки). Количеството на изпразванията зависи отъ избираніето на туй или онуй средство и голѣмината на дозата. Тѣзи средства, освѣтъи това главно влияние, иматъ още и други свойства. Като сѣ по-силни, причиняватъ и по-силни болки. Тѣзи болки се появяватъ отчасти отъ раздраженіето на нервитъ, отчасти отъ придианіето на кръвта въ червата, което става отъ тѣхното въспаление. При дѣйствието на тѣзи ослабителни средства обикновено храната не се преработва; ти преминава отъ червата въ стомаха несмѣтна. По-голѣмата частъ отъ тѣзи ослабителни средства умалчаватъ до извѣстно време апетита. Слѣдъ тѣхното дѣйствие организма се усѣща до нѣидѣ изнеможенъ.

А лѣкарствата за повръщанне (блѣване) отъ начало възбуждатъ дѣятелността на сърдцето, а послѣ го ослабватъ. Както и ослабителнитъ, тѣ причиняватъ извѣстно разстройство на стомаха, като: болка подъ лѣжичката, изгубване на апетита, приливане на кръвта въ стомаха и др. Освѣтъи това лѣкарствата за повръщанне причиняватъ по-голѣмо отпаданне на силитъ въ организма, отъ колкото другитъ лѣкарства.

Отъ всѣко това, което казахме за тѣхъ, е ясно на сѣкиго, че тѣхното влияние на онаниста не може да бѣде благотѣлно. Ний знаемъ, че разстройството на пищевареніето и ослабваніето сѣ единъ отъ послѣдствията на онанизма. Слѣдователно, ако дѣйствуваме съ такива, ослабителни за нервитъ, лѣкарства, то ний усилваме по-вече туй, което искаме да унизимъ.

По може да се случи, щото обстоятелствата да ни накарат да прибѣгнемъ къмъ дѣйствието на ослабителнитѣ лѣкарства. Такива случаи могатъ да настѣпятъ тогава, когато наблюдаемитѣ у болнитѣ припадци отъ раздражението на грѣбначния мозъкъ, ни каратъ да предполагаме, че въ дадения случай, освѣнитѣ разстройството на грѣбначния мозъкъ, могатъ да се случатъ още по-сериозни възпалителни явления. Въ такива случаи ний употребяваме ослабителнитѣ лѣкарства съ цѣль, щото като причинимъ приливане на кръвта въ червата, да смалимъ пѣкъ приливането ѝ въ грѣбначния мозъкъ, и съ това да умалимъ неговото раздражение. Но въ такива случаи, трѣбва да работимъ предпазливо, да не би да принесемъ вреда на организма, който и безъ това е изнемоощенъ.

Ний видѣхме, че най първо се появява нервната раздражителностъ; за това тукъ първата ни задача ще бѣде да подкрѣпимъ нервитѣ. На първо мѣсто тукъ стои лѣкуването съ студена вода. Но какъ дѣйствува студената вода на нервитѣ?

Ако нашето тѣло е въ съприкосновение съ студената вода, то тя ще възбужда на всѣкъ крайщата на нервитѣ. Това възбуждение съотвѣтствува на дѣятелното състояние на нервитѣ, а именно на тѣхната енергична дѣятелностъ. Тази дѣятелностъ се предава по дължината на нервитѣ до грѣбначния и главния мозъкъ и отъ тамъ се разпространява по всичкитѣ органи гдѣто има нерви. Подобно възбудително влияние на студената вода, при еднаква температура, дѣйствува на всѣкой човѣкъ отдѣлно по-силно или по-слабо. Това влияние на студената вода се отразява на всичката дѣятелностъ на организма.

Отъ студената вода нашето тѣло усѣща студъ и захваща да трепери. Дѣятелността на сърцето се увеличава. Ако прекратимъ дѣйствието на студената вода въ тая минута, то ще се появятъ слѣдующитѣ явления: дѣятелността на мозъка се усилва, увеличава се енергията, повдига се отпадналия духъ и ний усѣщаме едно приятно настроение и сила. Слабостта изчезва съвършено. Дишението става по-често и по-дълбоко. Дѣятелността на нервитѣ въ стомаха и червата става по-енергична и се появява у насъ апетитъ. Ако дѣйствието на студената вода се продължава, то тя захваща да дѣйствува на топлината на тѣлото. Кръвоноснитѣ съдове на кожата се свиватъ, появява се блѣдностъ и студъ въ видъ на силни студени тръпки. Дѣйствието на студената вода не може да се продължава по-вече, защото, въ такъвъ случай, тя, като отнема бърже топлината на тѣлото ни, може да причини и смъртъ.

По такъвъ начинъ ний можемъ не само да възбуждаме отпадналата дѣятелностъ на нер-

витѣ, но и да направимъ да дѣйствува студената вода толкова, колкото искаме.

Лѣкуването съ студена вода при заспалата дѣятелностъ на нервитѣ трѣбва да бѣде отначало твърдѣ слабо, а послѣ, постепенно да го усилваме; тѣй напр., най напредъ да захванемъ съ студени растривания на тѣлото, а послѣ — съ обливание.

Препорѣчваме тѣй сѣщо и морскі бани, особено на хора съ силно тѣлосложение. Когато назначаватъ морски бани за слаби хора, трѣбва да бѣдатъ много предпазливи; вслѣдствие силната впечатлителностъ на нервитѣ имъ, морскитѣ вълни могатъ да имъ принесатъ вреда.

Съ студена вода можемъ да дѣйствуваме тѣй сѣщо и на половитѣ органи. Нейното дѣйствие отнема топлината отъ тѣзи части и смалива дѣятелността имъ.

Освѣнъ лѣкуване съ студена вода, можемъ да употребяваме и други средства при силна раздражителностъ на нервитѣ. Тукъ особено спомагатъ упоителнитѣ (наркотическитѣ) вещества, защото тѣ понижаватъ раздражителността на нервитѣ.

Освѣнъ тѣзи средства употребява се и електричество. То е полезно особено при произволното истичание на сѣмето и се употребява въ видъ на постояненъ токъ или прекъснатъ. Електричеството принася полза и тамъ, гдѣ вслѣдствие на рѣкоблудието се явява не пълна ерекция (възбуждение половия членъ).

Употрѣбватъ се тѣй сѣщо у мъжетъ бужни (свѣщи), които се турятъ въ пикочния каналъ за да се смали раздражението на половитѣ органи.

Исчислението на всичкитѣ употребяеми средства би било много пространно и малко интересно. За това ще се ограничимъ само съ туй което казахме и ще преминемъ къмъ тѣзи средства, които могатъ да поддържатъ общото състояние на организма. Тѣй като за поддържане общото състояние на организма е необходимо правилно хранение на тѣлото, което е тѣсно свързано съ доброто състояние на пищеварителнитѣ органи, за това ще разгледаме съ какви средства ще можемъ да поправимъ разстроеното пищеварение, което, както видѣхме, се срѣща у по-вечето онанисти.

Стомахо-чървения каналъ е този органъ, който приема храната, преработва я въ такава форма, въ каквата може да бѣде усвоена отъ организма, и отдѣли нуждитѣ за хранение на тѣлото части отъ ненуждитѣ, които пхвърля на вънъ.

Преработването на храната въ пищеварителния каналъ става съ помощта на извѣстни течности, които въ време на пищеварението се изливатъ въ канала, и съ помощта на извѣстни движения на тѣзи органи. Извѣстно е, че въ всѣка минута този каналъ може да преработи

само извѣстно опредѣлено количество храна. Ний не можемъ да приемемъ въ стомаха си храна по-вече отъ тая; която той е въ състояние да смѣли; въ противенъ случай, ний може да приучимъ стомаха си да не се насича. Също става, когато приемемъ храна не лесно-смила телна. Следователно, за да бъде пицеваренето ни правилно, трѣбва да избираме храната и по качество и по количество.

Ний видѣхме, че у онанитѣ се появяватъ различни разстройства въ пицеваренето, напр. изгубване на апетита, болки, уригване и пр. Тѣзи явления показватъ, че стомаха захваналъ да смела храната по-мѣчно. Като имаме подобни страдания, ний трѣбва още по-внимателно да избираме храната си. При това трѣбва да знаемъ, че нашата обязанностъ се заключава още не само въ това — да приемаме въ стомаха си храна, която да не увеличава болките ни, но още и въ това, щото тази храна да бъде до толкова питателна, щото да е достатъчна за поддържането на всички организми. Съ други думи, да приемаме незначително количество храна и при това лесно-смила телна. Такава храна нѣма да кара стомаха да работи много, за да извлече нужните за организма вещества, а напротивъ, при слабото дѣйствие на стомаха, ще се получи значително количество такива вещества.

Такава храна е млѣкото, което съдържа въ себе си бѣлтѣкъ, масло, захаръ, солъ и вода. Съ една дума — почти всичките необходими за организма елементи. И при това тѣзи елементи се смилатъ много лесно.

А кое млѣко е най-много хранително и сгодно за употребление въ този случай? — Ако имаме работа съ кърмачета, тогава, разбира се, трѣбваше да имъ изберемъ млѣко, което да е близо до човѣческото. Но понеже ний говоримъ тукъ за хора възрастни, които отдавна сѣ забравили майчиното си млѣко и сѣ привикнали на кравешкото, то би било чудно да оставяме на страна онуй млѣко, което има по-добъръ вкусъ. А тамъ, дѣто не може да се достави кравешко млѣко, трѣбва да разсѣдимъ съ кози ли или съ магарешко млѣко да го заместимъ. Но разбира се, че предпочетение ще отдаваме на по-вкусното млѣко.

Освѣнъ избирането на млѣкото отъ туй или онуй животно, много по-важенъ е въпросъ за качеството на самото млѣко. Ако имаме възможность, трѣбва да предпочтаме за храна млѣко отъ такава крава, която пасе по полето.

Въ градоветъ обикновенно продаватъ млѣко, смѣсено отъ различни крави. А тъй като всѣка крава си има свои особености, и най-сѣтъ може въ такава смѣсъ да попадне и млѣко отъ болна крава, то, разбира се, че подобна смѣсъ ще принесе вреда вмѣсто полза. За съжаление

ний не располагаме съ способи за опредѣленето на подобни вредни смѣсанни.

Сгъстено млѣко не съдържа въ себе си такава вредна смѣсъ; но пѣкъ отъ друга страна то не е толкова хранително като обикновенното.

Нѣкои хора не преваряватъ млѣкото. Да кажемъ такива хора да се хранятъ съ него, би било съвсѣмъ неблагоприятно. Преди тѣ да успѣятъ да привикнатъ на него, всичките припадци на пицеварителните органи би се усилили значително. Преварено млѣко е добро, наистина, да се употребява, но не изведнажъ, а по малко и продължително време.

Но само съ млѣко да се хранимъ не е добръ. Млѣкото трѣбва да служи само за подготовние за друга храна, като материалъ, който заключава въ себе си най-много хранителни елементи и най-лесно смелимъ въ стомаха. Само тамъ, дѣто разстройството на пицеварителните органи е значително по-голямо, може да се ограничимъ само съ млѣчна храна.

Слѣдъ млѣкото, за твърдъ важенъ хранителенъ материалъ трѣбва да считаме яйцата. Тѣ съдържатъ въ себе си голямо количество бѣлтѣкъ, т. е. материалъ, отъ който най-много се нуждае организма.

Мѣсото, по справедливостъ, се счита за главенъ хранителенъ материалъ, макаръ, въ сравнение съ горните два вида храна, да се смела по-мѣчно. При разстройство на черво-стомашния каналъ, трѣбва да избѣгваме соленото и опушено мѣсо.

Растителната храна устъпва много на животната въ хранителность. Особено при болѣсти (катарръ) въ червата трѣбва да избѣгваме всичките растителни храни, които изобилуватъ съ скорбялъ (картофи, арпуротъ и т. п.). Но понеже съвършенното отелствително на растителната храна въ ястията обикновенно трудно се приематъ отъ човѣка, то за това трѣбва всѣкога да смѣляме съ животната храна и растителна. Най-лесно се смела въ стомаха овесено брашно; добръ испеченъ пшениченъ хлѣбъ тъй също съставлява полезна прибавка къмъ животната храна.

Тукъ трѣбва да кажемъ нѣколко думи и за дѣвченето на храната. За да се смѣле добръ храната, ти трѣбва да бъде и добръ съдѣканна. Само съ такава съдѣканна храна могатъ да се смѣсятъ пицеварителните сокове, а не добръ съдѣканната храна, като се виже въ стомаха, може да причини болки. За доброто съдѣкване на храната трѣбватъ цѣли и здрави зѣби; за това тѣзи, които иматъ болни и лоши зѣби, трѣбва да се грижатъ да ги заместятъ съ искусствени.

Можемъ ли да позволяваме на онанитѣ да пиятъ вино или не? — Ако испиемъ малко алкоолъ, усѣщаме голяма топлина въ гързото и въ стомаха си, която отъ стомаха се распро-

странява по всичките части на тялото ни и, най-сетне, на нервната система. Настрояването на духа се подобрява, появява се съзнание въ силите, по-голямата част от неприятните усещания изчезват. Движенията стават по-енергични. Въ малко количество и размъсенъ съ вода, алкоола уголъмява отделянето на пищеварителните жидкости; но малко количество от по-силенъ алкоолъ умалява отделянето на тези жидкости, а следователно умалява и пищеварителната способност на стомашния каналъ. Следъ тези явления, ако количеството на пристига въ стомаха ни алкоолъ се увеличава, настъпва опиването. Вместо възбуждането на нервната система, появяват се признаци на упадъкъ. Енергията на мускулните движения изчезва, те ставатъ невърни, говорътъ не ясенъ, чувствителността ослабва и се явява наклонност къмъ сънъ.

Действието на алкоола въ такава количество на пищеварителните органи е известно почти всекиму отъ собственъ опитъ. На другия денъ даже, следъ опиването, се заблъзва една заспалостъ въ действията на пищеварителните органи. Апетитътъ почти се унищожава, явява се погнусиванне, подигане за блъване, а по-пък и неправилни испражнения. Още по-ясно видимъ неблагоприятното действие на алкоола върху пищеварителните органи у такива хора, които употребяватъ значително количество алкоолъ въ продължение на дълго време. Те иматъ никакъ апетитъ, языкътъ имъ постоянно заеква, често повръщатъ, испражненията ставатъ неправилни и се явяватъ ту запичане, ту сюрдюлюкъ.

Отъ горьказаното е ясно на всекиго, че употребяването на алкоолъ, размъсенъ съ вода и въ малки количества, може да бжде полезно на болните. Но когато разръшаваме на болния да пие вино, тръбва строго да се съобразяваме съ натурата на болния. На някои болни даже и въ малки количества виното може да действува вредно, и именно на хора извънмърно раздразнителни. Въ всеки случай употребяването на алкоола никога не тръбва да достига до опиване.

При повреждането на пищеварителния каналъ съ полезни тъй също някои лъкарства. Между тяхъ първа роль играятъ хинина (сулфатъ) и желъзото.

За лъкуване на такива болни много помага добрия и чистия въздухъ. Достатъчно е да сравнимъ живянето въ задушния градски въздухъ съ живянето на чистия селски въздухъ, за да разберемъ какъ благотворно действува на насъ чистия въздухъ. Отъ само себѣ си се разбира, че ако болния човѣкъ живѣе на чистъ въздухъ, той ще има голъма полза. Особено за такива болни ще бжде полезно живянето въ сухъ и не топълъ климатъ, защото силната

горещина много разслабва организма. Такава нужда може да се удовлетвори особено отъ горския въздухъ. Тези, които не сѫ въ състояние да пътуватъ далечъ отъ своето мѣстожителство, тръбва да се грижатъ въ всеки случай за очистиането и провѣтриването на стаята си. За това доброто провѣтриване на стантъ, въ които живѣятъ болни, е необходима хигиеническа мѣрка. Освѣтъ това че пътуването действува благотворно на такива болни, като имъ се достави случай да се ползватъ съ добъръ въздухъ, то може да имъ принесе и другъ видъ полза. Ний видѣхме, че гипохондрическото настроение на духа е едно отъ проявленията на онанизма. Пътешествието, като дава случай за развлечение и като дава цѣлъ рѣдъ нови впечатления за болния, може много да способствува за унищожението на такава настроение.

Не по-малко внимание тръбва да обръщаме на правилното отправление на червения каналъ. Задържане хранителните вещества въ канала може да повреди на пищеварението. За това отстранението на прихваляните запичания е тъй също една отъ задачите на лъкуването.

Домашна помощ при вращаване на нектѣя.

Доста мъчителна и даже опасна е болката на нектѣния съставъ, известна подъ думата вращаване или врѣзване на нектѣ, които се заблъзва обикновено по пръстите на крака — най-много на голъмия пръстъ. Тазѣ болѣсть се състои въ възпалението (а понякогажъ въ нагнояване и отваряне рана) на нектѣния съставъ, вслѣствие вращаването или вращаването на нектѣния край въ мѣстото на пръста. Вращава се обикновено вътрѣшния край на нектѣя (обърнатия къмъ другия кракъ) съ вътрѣшния неговъ вършенъ агълъ. Болѣстта на нектѣния съставъ произлиза отъ стискането, което произвеждатъ класитъ и тѣсни обуца, особено въ тези случаи, когато нектѣ е изрѣзанъ дълбоко. При тези условия края на дълбоко изрѣзания нектѣ натиска на мекитѣ части на пръста и причинява възпаление; поражената кожа пораста, подига се на горѣ и покрива края на нектѣ, който отъ това се ввива още по-вече. Ако се не обърне внимание върху това състояние на нектѣния съставъ, то възпалението преминава въ нагнояване и може да се отвори рана. По някогажъ работата дохажда до таиъ, щото кокачето на пръста може да падне отъ поражения нектѣтенъ съставъ. Такавото серпозна и опасна болѣсть твърдѣ мѣчи болни: въ всичките почти случаи при вращаването на нектѣ — ако то е значително — болния се безпокои отъ отива, огъни и

силното шрикане въ почервенѣлото мѣсто на прѣста; всичкото това по нѣкогажъ много затруднива болния, не само да ходи, но и да се обуе. По нѣкогажъ болния прѣстъ е до толкова чувствителенъ, щото болния ѝ чорапъ не може да обуе.

Лѣкарската помощ при врастваннето на некѣти, както и при чѣска друга болѣсть, разбира се, ще бѣде толкова по-дѣйствиелна, колкото по-рано се даде. Комуто е невъзможно да се посвѣтва о време съ лѣкаря, той трѣбва да постѣпва по слѣдующия начинъ: Преди всичко необходимо е да се освободи за нѣколко време болния прѣстъ отъ стѣганнето на обувката и да му се даде отдихъ. За туй трѣбва по възможност болния да не ходи и да се не обува. Въ краенъ случай, ако обстоятелствата не позволяватъ на болния да сѣди сѣ въ къщи, трѣбва поне да се предпазва отъ тѣсни обувка и въмѣсто мешинени обувка, които обикновено съ твърди, на болния кракъ да се обува калцунна или терликъ отъ дебела хаба. На отечения и почервенѣлъ прѣстъ трѣбва да се туря компресъ (кърпа, намокрена съ чиста или крушумена студена вода). Кърпата за да се не сгъзва, трѣбва слѣдъ еѣки 5—6 минути да се промѣня. Ако болния прѣстъ не може да търпи много студено, то трѣбва да се употребя умѣренно студентъ компресъ, а въ краенъ случай, намѣсто студентъ, да се употребя сѣгрѣвающъ (топълъ) компресъ отъ чиста или крушумена вода, или пакъ вода отъ сварена лайлай-кучка или дѣбови кори: на четири или шестъ ката прегънатата вѣта кърпа се намокри въ една отъ която и да е отъ указанните жидкости, истискава се полека и се овива на болния прѣстъ; отъ горѣ завиватъ мека мушамъ, съ широчина на кърпата и всяко туй се завива и завързва съ фанела. Подиръ 5—6 часа кърпата пакъ трѣбва да се намокри. Трѣбва да се продължава тази работа до тогава, докѣтъ спадне отѣка, да се умали червенината и ослабне наболяването. Веднажъ постигнато това, трѣбва да се постараятъ малко-по-малко да се подига впития край на некѣти. За туй зематъ нѣколко нишки отъ мекъ тѣтнякъ, събиратъ ги въ снопче, потопяватъ ги въ крушумена вода, или въ вода отъ сварени дѣбови кори и съ помощта на тѣпния край на губерката предпазливо повтѣкватъ тѣтника подъ некѣтия край по всичката му дължина (ако може), започваеки отъ горния край или отъ вътрѣшния ѣгълъ на некѣти. Отъ начало, разбира се, е трудно и боли; но слѣдъ като се подигне малко края на некѣти, тази малка операция не затруднява до толкова и тѣтника може да се навре по-навѣтрѣ. Слѣдъ като се подигне малко край на некѣти и се поуготѣи браздичката между него и кожата, трѣбва да се взема сѣ по-дебело и по-дебело снопче тѣтнякъ. Последния трѣбва да се про-

мѣня по три-четири пѣти на денъ. И въ това време даже е добръ да се употребяватъ компресъ (студени или сѣгрѣвающы). Употребенето на мазъ и масло не само че е излишно, но даже вредно. Полезно е още и въ това време да се носятъ меки обувка и по възможност малко ходене. Презъ всичкото време на лѣкуването, дълбоко отрѣзани некѣти значително пораста и за да се неповреди отново прѣста, ако се изрѣже некѣти, оставятъ го петъ-шестъ недѣли неизрѣзанъ.¹⁾

Още върху причинитѣ за развалянето на зѣбитѣ.

Долоприведенитѣ кратки свѣдѣния за причинитѣ на зѣбитѣ болѣсти заслужаватъ вниманието отъ страна на общественото за туй, че тѣ сѣ основани на преглѣждането зѣбитѣ у много хора отъ различна възраст и при различно живѣяние. На основание тѣзи изслѣдвания се указватъ слѣдующитѣ причини за развалата на зѣбитѣ:

1) Неумѣренното употребѣние на захаръта, кофета и разни сладка, приготвени отъ овоци и захаръ. Вредата отъ таквато сладка е чисто химическа, които произлиза отъ неблагоприятното дѣйствие на захарнитѣ съставни части върху зѣбитѣ.

2) Употребѣението на много горѣщи ястия и питиета, както и лошата привычка да пиятъ студено на скоро слѣдъ горѣщето и напояни. Развалата на зѣбитѣ въ тѣзи случаи произлиза отъ това, че зѣбната глечъ се распуква отъ дѣйствието на високата температура и бързото преминаване отъ нея въ ниска и обратнo.

3) У богатитѣ дѣца зѣбитѣ по-често се развалятъ, отъ колкото у сиромашнитѣ; тази разлика, навѣрно, произлиза отъ това, че първитѣ употребяватъ сладки нѣща повече, отъ колкото последнитѣ.

4) У момчетата зѣбитѣ се развалятъ по-често, отъ колкото у момчетата. Отъ това трѣбва да се извади правило, че зѣбитѣ у момчетата трѣбва да се глѣдатъ по внимателно, отъ колкото зѣбитѣ у момчетата.

5) Най-мѣчно се развалятъ клѣтницитѣ; рѣзцитѣ (предницитѣ) се развалятъ по-скоро отъ клѣтницитѣ, а най-често се разваля третия зѣбъ отъ лѣвата страна на долната челюсть; този зѣбъ се нуждае отъ най-внимателното преглѣждане.²⁾

¹⁾ „Докторъ“, 1884 г., № 5.

²⁾ „Докторъ“, 1883 г., № 3.

СМѢСЬ.

«Ай, моська! знатъ она сильна, что лаеетъ на слона!» Тъзи думи отъ баснитъ на Крылова: «Слонъ и моська» ще си припомни нескѣй, който е челъ или ще прочете критиката (sic!) въ 12 бр. на в. «Напредъ» за книгата на д-ра Драгомирова: «Учение за физическото възпитание на дѣцата». Явна е работата, че д-ръ Драгомировъ съ разбора си на книгата Дебе, за винаги е опозорилъ и автора и преводача, който, колкото и да се крие подъ разни буйни, все пакъ показва гдѣ го боли. Като лѣкари, препоръчваме му да влѣзе часъ-по-скоро въ Варненската болница, въ отделение за лудитѣ, гдѣто е вече приготвено за него мѣсто. Изцѣрпването отъ медицинската му литературна мания е възможно, ако въ течение на десетъ години се учи прилежно. Инакъ: „бѣда, колъ пироги начнетъ печи сапожники, а сапоги точи пирожники!“

+ «Gesundheit» съобщава слѣдующата преписка между сдѣтъ и единъ докторъ: Д-ръ Strathen, като билъ повиканъ въ качество на експертъ, трѣбвало да се закълне и да цалуне евангелието; д-рътъ, като видѣлъ, че евангелието е много омацано, не рачилъ да го цалуне и се трудилъ да склони сдѣтъ да се задоволи само съ общанieto му, че той ще говори право; сдѣтъ не се съгласилъ; Strathen помолилъ да го оставятъ поне презъ единъ листъ чиста книга да цалуне омацаното евангелие; но и това не му позволили; края на преписката билъ този, че Strathen най-послѣ се покорилъ. («Вр.» 1886 г. № 38.)

— Въ Америка се предложи новъ способъ за унищожаванieto на труповѣтъ — посредствомъ электричеството. Трупътъ се помѣства между двѣ голѣми мѣдни дѣски, чрезъ които, а слѣдователно и чрезъ трупътъ, се пропуска электрически токъ. Казватъ, че вече слѣдъ нѣколко минути всѣхитѣ органически части на трупътъ се изгарятъ съвършено. («Врачъ», 1886, № 39).

± Въ Европа докарали отъ Индия 2 човѣка — мъжъ и жена — съвършено покрити съ косми. Особено много косми ималъ мъжътъ. Космитѣ на челото му били до толкова дълги, штоо закривали съвършено очитѣ и носътъ. Отъ другитѣ части на тѣлото се спущатъ руна до 12½ дюйма дълги. Космитѣ подъ очитѣ били до толкова гъсти, штоо мъжчо можало да се различава носътъ измежду тѣхъ; изъ ушитъ му излизали косми дълги до 5½ дюйма. Раскошното израстванне на космитѣ у мъжътъ придавало му видъ на лъвъ. Останалата частъ на тѣлото била покрита съ косми дълги до 2—3 дюйма. («Вр.» 1886, № 37).

≡ Холерата въ Япония и Корей. Спорѣдъ показанията на капитанна на парахода «Gallic», който токо-що пристигналъ въ С. Франциско отъ Япония и Корей, тази година въ Япония сж се поболѣли отъ холера 59 хиляди души, отъ които 37 хиляди умрѣли. Въ Сугла (въ Корей) отъ 250,000 души население умрѣли сж отъ холера 36 хил. души. Въ Шиншина (Корей) въ течение на единъ мѣсець умрѣли сж отъ холера около 11 хиляди души. («Мед. Об.» 1886, № 19).

ОБЪЯВЛЕНИЯ.

Отъ Министерството на Външнитѣ Дѣла.

ОБЪЯВЛЕНИЕ.

Спорѣдъ извѣстия получени въ Австро-Унгарското дипломатическо агентство, прѣсканитѣ новини отъ чуждитѣ вѣстници върху върлуванieto на холерата въ Пеша и въобще въ Унгария, сж много преувеличени. Епидемията никога не е била силна, а сега е била вече на изчезване.

ЕЖЕНЕДѢЛЬНАЯ МЕДИЦИНСКАЯ ГАЗЕТА

„ВРАЧЪ“,

посвященная всѣмъ отраслямъ клинической медицины и гигиены и всѣмъ вопросамъ врачебнаго быта, будетъ выходить и въ будущемъ 1887 году въ томъ-же объемѣ и по той-же программѣ, какъ и въ истекающемъ году, а именно:

- 1) Статьи по всѣмъ отраслямъ клинической медицины и по такимъ вопросамъ неклиническихъ медицинскихъ наукъ, которые имѣютъ практической интересъ.
 - 2) Статьи по общественной и частной гигиенѣ.
 - 3) Статьи объ образованіи, бытовыхъ условіяхъ и общественной дѣятельности врачей.
 - 4) Біографіи и некрологи врачей и статьи по исторіи медицины, преимущественно русской.
 - 5) Критическія статьи и рецензіи нѣкоторыхъ иностранныхъ и русскихъ книгъ, касающихся программы «Врача».
 - 6) Отчеты о засѣданіяхъ ученыхъ и другихъ обществъ, могущихъ интересоватъ врачей.
 - 7) Рефераты о главнѣйшихъ работахъ изъ текущей журнальной прессы, какъ иностранной, такъ и русской.
 - 8) Хроника всѣхъ явленій русской и заграничной жизни, поскольку эти явленія представляютъ тотъ или иной интересъ для врачей; слухи, правительственныя сообщенія.
 - 9) Всякаго рода объявленія, за исключеніемъ рекламъ и объявленій о тайныхъ средствахъ.
- Статьи (въ заказныхъ письмахъ или бандероляхъ) высылаются на имя редактора, профессора *Владислава Алексѣевича Манассеина* (Петербургъ, Симбирская, д. 12, кв. 6).

Цена за годовое изданіе, какъ съ пересылкой въ другіе города, такъ и съ доставкой въ Петербургъ, 9 руб., а за полгода 4 р. 50 к. Подписка принимается у издателя — *Карла Леопольдовича Риккера* (Петербургъ, Невскій, 14). Къ нему же слѣдуетъ обращаться и по всѣмъ хозяйственнымъ вопросамъ вообще.